

О.В. Добродум, д-р філос. наук, проф. (*КНУКіМ, Київ*)

ВІРТУАЛІЗАЦІЯ РЕЛІГІЇ Й ПРОБЛЕМИ ПОБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Сучасність характеризується зростанням ролі інформаційних технологій у релігійному житті: наприкінці 2015 р. кількість Інтернет-користувачів у світі склала 3,2 млрд причому питома вага користувачів Глобальної павутини склала 43% світового населення, частка домашніх господарств, що мають доступ в Інтернет, склала 46%. 69% населення Землі й виявилось охопленим рухливим ширококутовим зв'язком третього покоління.

WWW торкається аспектів життєдіяльності релігійних громад завдяки мережним богослужінням, віртуальним церквам, веб-цивинтарям, музиці для богослужінь, теологічним чатам, екуменічним дебатам, сеансам медитації, онлайнним сповідям і зустрічам, проповідям через електронну пошту, цілодобовому навчанню місіонерів із усього світу.

Релігієзнавчий аналіз онлайнної реальності може бути застосований, на наш погляд, до інших різноманітних проявів сучасного релігійного процесу.

Як прихильники теорій «інформаційного суспільства» є технофільськи та технофобськи орієнтованими, так і рядові користувачі сприймають кіберпростір в амбівалентних конотаціях – від оптимістичних до песимістичних, від таких, що обоюжують до таких, що демонізують, а Інтернет уподібнюється до знаряддя ангелів і демонів, божественних та інфернальних сил, раю й пекла.

Характерною послідовною й презумпцією постнекласичної науки виступає також розвиток інформатики, що персоніфікує інтелектуальний стан сучасної епохи, що виступає символом сучасної цивілізації й певною мірою її ноосферним ідеалом. Інформаційне суспільство було визначено ООН як пріоритетний орієнтир розвитку людства на сучасному етапі.

Комп'ютеризація, дигіталізація, віртуалізація й нетифікація сучасного світу не тільки сприяють появі постіндустріальних та інформаційних орієнтирів розвитку суспільства, вони призводять до технокомунікаційної та інформаційної експансії, деідентифікації особистості в тотально технізованому світі, розвитку філософії технократизму, комунікативної філософії й філософії постпостмодерністської культури.

Серед філолофсько-теологічних вимірів віртуальної реальності можна назвати нові онтологічні можливості Інтернету

(здійснення віртуальних таїнств, кіберпаломництв), гносеологічні (буття у вимірі віртуальних світів, онлайнна доступність знань), логічні (зміна мови подавання матеріалу, порушення правил силогізму), етичні (проблематика мережної моральності й політкоректності, мови ворожнечі й ненависті, застосування кібернетичних антитехнологій), естетичні (оформлення сайтів та інтернет-порталів, аватари у віртуальних світах) тощо.

Українська філософська й релігієзнавча наука останні двадцять років величезну увагу приділяє дослідженню питань, пов'язаних із проблематикою державно-церковних відносин, юридичному забезпеченню волі совісті, тенденціям глобалізації й американізації релігії, комунікаційним аспектам релігії.

Однак українськими вченими лише окреслена проблематика віртуалізації релігійного життя, однак відсутність їх комплексного аналізу стимулює необхідність більш докладного концептуального осмислення цієї теми.

Філософське дослідження зазначеної проблематики актуальне з огляду на те, що сучасне українське суспільство тривалий період перебуває в умовах кризи та, як і раніше, потребує формування власної релігійної ідентичності, створення більш ефективної системи соціальної організації.

Україна поставлена перед вибором з парадигм, картин світу, що можуть виявити різний подальший вплив на нашу історію.

Вражаючими темпами розбудовується й україномовний сегмент Всесвітньої мережі Інтернету – Укрнет, або Уанет: у нашому глобалізованому й віртуалізованому світі він може суттєво впливати на соціально-філософську й релігійно-політичну позицію українських користувачів, аж до Інтернет-революцій.

Відносно українського сегменту Глобальної павутини – Укрнету – можна констатувати, що Україна поки що не проектує й не репрезентує себе з належною інтенсивністю: кількість українських сайтів, читабельних за межами Укрнету, мінімальне.

Однак, оскільки ми живемо в епоху акселерації всіх суспільних процесів, Україна як суб'єкт інформаційного процесу в перспективі може досягти значно більшого виявлення своїх інтересів (від цінностей релігійної волі до національної ідеї) у кіберпросторі.